

MECMUA

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi [International Journal Of Social Sciences]

Uluslararası Hakemli E-Dergi/ Referee International E-Journal

Yıl: 6, Sayı: 11, ISSN:2587-1811 Yayımlanma Tarihi: 30.03.2021

**Dijital Kamu Diplomasisi Mi Dijital
Gözetim Mi?**

**Digital Public Diplomacy or Digital
Surveillance?**

Dr. Elif GÜRDAL

Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler, Isparta,
Türkiye. elfgurdal@gmail.com

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü: Araştırma Makalesi
DOI: mecmua. 865689
Yükleme Tarihi: 20.01.2021
Kabul Tarihi: 17.02.2021
Yayımlanma Tarihi: 30.03.2021
Sayı: 11
Sayfa: 417-434

Article Information: Research Article
DOI: mecmua. 865689
Received Date: 20.01.2021
Accepted Date: 17.02.2021
Date Published: 30.03.2021
Volume: 11
Sayfa: 417-434

Atf / Citation

GÜRDAL, E. (2021). Dijital Kamu Diplomasisi Mi Dijital Gözetim Mi? *MECMUA - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* ISSN: 2587-1811 Yıl: 6, Sayı: 11, Sayfa: 417-434

GÜRDAL, E. (2021). Digital Public Diplomacy or Digital Surveillance? *MECMUA - International Journal Of Social Sciences* ISSN: 2587-1811 Year: 6, Volume: 11, Page: 417-434

Dr. Elif GÜRDAL

DİJİTAL KAMU DİPLOMASİSİ Mİ DİJİTAL GÖZETİM Mİ?

Digital Public Diplomacy or Digital Surveillance?

ÖZ

Dijital diplomasisi hem devletlerarası diplomasiyi hem de bir devlet ile yabancı kamuoyu grupları arasındaki ilişkiye denilen kamu diplomasisini içeren dijital iletişim tekniklerinin kullanımınıdır. Bu bakımdan çoğunlukla “dijital diplomasi” tabiri ile kullanılan bu diplomasi biçimi bu çalışmada devletler ile yabancı kamuoyu ilişkisini ele aldığından “dijital kamu diplomasisi” kullanımıyla ayrıştırılmıştır. Dijital kamu diplomasisi uygulamaları 2000’li yıllar sonrası hızla hayatımıza girmiş ve bunun dönüm noktası sosyal medya uygulamaları olmuştur. Sosyal medya ile etkileşimin boyutu hızla artmış ve bu uygulamalar uluslararası ilişkilerin seyrini değiştirebilecek önemli araçlar haline gelmiştir. Bu platformlardan yabancı kamuoyunu ikna etme esasına dayalı olan dinleme, anlama, onlar ile etkileşim kurabilme boyutunun yanı sıra bu kitlelerden önemli verilerin elde edilmesi de dış politikada önemli bir güç kaynağı haline gelmiştir. Bu bakımdan dijital kamu diplomasisinde etkileşim odaklı yabancı kamuoyunu anlama, onların isteklerini, beklentilerini doğrudan kendilerinden dinleme fırsatı sunan bu dijital platformlar diğer yandan bu toplumlar hakkında önemli veriler sunmaktadır. Ancak ortaya çıkan gizlilik politikasına rağmen devletlerin bu verileri gizli elde etmeye yönelik meyilleri ile yabancı kamuoyu gruplarının istekleri dışında verilerine ulaşılabilme ortamının oluşması “dijital gözetim toplumu” ile “dijital kamu diplomasisi” kavramlarının kavram karmaşasına neden olmuştur. Bu çalışma bu kavramların içeriklerinin neler olduğunu ve uygulamada nasıl ele alınması gerekliliğini tespit etmeye yönelik bir nitel araştırmadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Diplomasi, Dijital Kamu Diplomasisi, Dijital Gözetim, Gözetim Toplumu.

ABSTRACT

Digital diplomacy is the use of digital communication techniques that include both interstate diplomacy and public diplomacy called the relationship between a state and foreign public groups. In this respect, this form of diplomacy, which is mostly used with the term "digital diplomacy", is differentiated with the use of "digital public diplomacy" as it deals with the relationship between states and foreign public opinion in this study. Digital public diplomacy practice fastly came into our lives after the 2000s, and the turning point of this was social media applications. Thanks to social media, the dimension of interaction has increased rapidly and these applications have become important tools that can change the course of international relations. In addition to listening, understanding and interacting with the foreign public, which is based on the basis of persuading foreign public opinion through these platforms, obtaining important data from these audiences has become an important source of power in foreign policy. In this respect, these digital platforms, which provide the opportunity to understand the foreign public opinion by interacting in digital public diplomacy and listening to their requests and expectations directly from them, on the other hand, provide important data about these societies. However, despite the emerging privacy policy, states have a tendency to obtain these data confidentially. The creation of an environment where foreign public groups' data can be accessed against their permission caused confusion between the concepts of "digital surveillance society" and "digital public diplomacy". This study is a qualitative research aimed at determining the contents of these concepts and how they should be handled in practice.

Keywords: Digital Diplomacy, Digital Public Diplomacy, Digital Surveillance, Surveillance Society.

Giriş

Bilişim teknolojilerinin hayatımıza girmesi ile uluslararası ilişkilerin yöntem ve yapısı dâhil çoğu askeri, siyasi, ekonomik ilişkiler bir dönüşüme girmiştir. Klasik manadaki güç ve düzen anlayışı yine de etkisini korumakla birlikte bu güç tanımalarına yenileri eklenmiştir. Bunlar arasında artık bilgi ve dijital teknik becerileri de yer almaktadır. Bu bakımdan dijital iletişim becerileri avantaj sağlayabilen bir güç unsuru olarak görülmelidir.

Dijital diplomasi, dijital kamu diplomasisi, diplomasi 2.0, e-diplomasi gibi kavramlar artık uluslararası ilişkiler söylemlerinde sık sık kullanılan kavramlar olmaktadır. Toplumsal yapının değişmesi ve bireylerin artık birer uluslararası ilişkiler aktörü olabilecekleri bir zaman diliminde uluslararası ilişkiler anlayışı daha karmaşık ve daha çok katılımcısı olduğu bir hale gelmiştir. Yabancı kamuoyunun onayını almak ve onları belirli konularda ikna edebilmek devletlerin, uluslararası örgütlerin ve uluslararası ilişkilere etkisi olabilen diğer devlet-dışı uluslararası aktörlerin eskiye oranla daha çok öne çıkan yöntemleri haline gelmiştir.

Dijital iletişimin oldukça hızlı, kapsamlı ve yaygın yapısı gereği uluslararası aktörler tarafından yabancı kamuoyu gruplarını dijital iletişim olanaklarından yararlanarak belirli bir düşünce yapısına sahip olmalarını sağlayabilmek mümkün hale gelmiştir. Diğer bir ifade ile bir devletin kendi halkı dışındaki yabancı kamuoyuna yönelik uyguladığı yumuşak güç politikalarını kapsayan kamu diplomasisinin dijital platformlar üzerinden yürütülebileceği genç bir alan oluşmuştur. Bu yeni alan *dijital diplomasi* kullanımı ile bazı kaynaklarda yer almaktadır. Aslından *devletlerarası diplomasi* ile *kamu diplomasisi* olgularını ayırt edebilmek için *dijital diplomasi* kullanımı ile ifade edilen yabancı kamuoyu kanaati oluşturabilme eylemine *dijital kamu diplomasisi* kullanımı daha açık ve anlaşılır olabilecektir. Çünkü diplomasi devletlerin resmi kurumları veya resmi kişilikleri temsilciğinde yürütülen bir süreçtir. Yani diplomasi, devletlerarası bir diyalog sürecidir. Bu bakımdan diplomasiyi niteleyen dijital diplomasi kavramı da özünde devletlerarası bir diyalog sürecine atıf yapılmalıdır. Ancak günümüz literatüründe genel bir ifade ile kullanılmakta ve kamu diplomasisini kastederek yabancı kamuoylarını stratejik iletişim süreci ile dijital platformlar üzerinden etkileme ve belirli bir görüş üzerine yönlendirme olarak kullanılabilir. Yine de “diplomasi” ile “kamu diplomasisi” uygulamaları farklı olduğundan kavramsal kullanımın ayırt edilmesi gerekmektedir. Elbette ki diplomasi dijital platformlarda yürütülmesi dünya kamuoyunun gözü önünde yapıldığından dolayı bir kamu diplomasisi uygulaması da olabilmektedir. Dijital diplomasi kullanımı devletlerarası diplomasiyi ve kamu diplomasisini içerebilir. Ancak asıl kamu diplomasi incelemeleri bakımından bu kullanım ayırt edilmelidir. Bu çalışmada kamu diplomasisinin dijital uygulamalarına *dijital kamu diplomasisi*, diplomasi dijital alan uygulamalarına *dijital diplomasi* kullanımı yapılmıştır.

Şeffaflık vurgusu olan ve karşılıklı bir diyalog sürecini içeren kamu diplomasisinin günümüz uygulama alanı değinildiği gibi artık dijital platformlar olmaktadır. Son aşaması internet olan iletişim teknolojileri gelişim süreci matbaa, geleneksel medya araçları ve internet sıralaması ile olmuştur. Çünkü matbaanın insanlık tarihine girmesiyle iletişim kitleleşmiştir (Briggs ve Burke, 2009: 13). Geleneksel medya

araçları ile iletişim daha sosyal bir toplum oluşturmuştur. Ancak iletişim olgusunu toplumsal yapıyı dönüştürecek kadar etkileyen en önemli gelişme internetin hayatımıza girmesidir. Tek yönlü bilgi aktarımı ve haber iletme ile sınırlı bir iletişim yerini karşılıklı, yani çift yönlü ve hızlı olan etkileşime bırakmıştır (Ersöz Karakulakoğlu ve Uğurlu, 2015: 21). Bu çift yönlü iletişim de devletlerarası ilişkilerde ve yabancı kamuoyu kitlesi üzerine öngörüler elde edebilmek için kurumların kararlarında etkili olmuştur. Yabancı kamuoyuna bilgi aktarımı ile sınırlı kalınmayıp artık yabancı kamuoyundan da veri alınarak onların kanaat görüşleri dinlenmeye çalışılmaktadır.

Dijital kamu diplomasisinin şeffaf, açık, gerçeğe dayalı ve dinleme-anlama konuları öne çıkan özellikleridir. Bu çalışmada bu özelliklerden şeffaf olan *dinleme* eylemi ile gizliliğe dayalı olan *dijital gözetim* konusunun ayırt edilebilirliğine değinilmiştir. *Dinleme* eylemi anlama ve empati kurabilme anlamında kullanılmıştır. Hedef kamuoyunun özelliklerinin, isteklerinin, fikirlerinin anlaşılabilmesi için onların onayı ve bilgisi dâhilinde uygulanan bir süreçtir. Yabancı kamuoyunun kalplerine hitaba yönelik açık bir dinleme sürecidir. Ancak *dijital gözetim* olgusu bireylerin verilerinin bilginin bir güç unsuru olması nedeniyle elde edilmesine yöneliktir. *Dijital gözetim* tek yönlüdür ve gizliliği barındırır. Dolayısıyla, dijital platformlarda devletlerin teknolojiyi kullanarak dünyayı, özellikle yabancı kamuoylarını anlamak için dinlemek ile onların verilerini bir güç unsuru olarak kullanmak için gözetim altına almak arasındaki amaç ve yöntem bakımından farklılıklar ayırt edilmelidir.

1. Dijital Kamu Diplomasisi: Dünyayı Anlamak

Kamu diplomasisi bir devletin yabancı bir kamuoyunu belirli bir amaç, görüş ve hedef üzerine yönlendirerek, onları o yönde karar almalarına yönelik bir irade oluşturmak için ikna etme ve etkileme yöntemidir. Modern anlamda kamu diplomasisi geçmiş diplomasi imgeleri ile sınırlı kalmadan ileriye dönük bir projeksiyon oluşturmak için propagandanın içeriğinden ayrıştırılarak tanımlanan bir politik etki yöntemidir. Bu bağlamda kamu diplomasisi tek yönlü bilgi akışının çift yönlü bilgi akışına çevrildiği süreçtir (Cowan ve Arsenault: 2008, 10-30). Bir ülkenin olumlu yönleri yabancı kamuoyuna aktarılmaya ve tepkileri şekillendirilmeye çalışılır (Melissen, 2005: 11,13). Yani kamu diplomasisi, olguyu kavramsal olarak ilk kullanan Gullion'un tabiri ile kamu tutumlarının dış politika oluşumunda etkisiyle ilgilidir. Gullion'a göre, diğer ülkelerde hükümetlerin oluşturduğu kamuoyları; bir ülkedeki özel grupların ve çıkarların diğeriyle etkileşimi; işi iletişim kurmak olanlar arasında iletişim kurmayı, diplomatlar ve yabancı muhabirler arasındaki iletişim ve kültürlerarası iletişimi gibi içeriklerden oluşan çok boyutlu bir etkileme sürecidir (Cull, e-makale).

Amerikan kamu diplomasisi uygulayıcısı Enformasyon Ajansı'nın (USIA) direktörlüğünü yapmış olan Tuch'a göre kamu diplomasisi, bir devletin ulusal amaçlarının, politikalarının, kurumlarının, fikirlerinin, kültürünün ve ideallerinin yabancı halkların anlayışına sunulmak için kurulan iletişim sürecidir. Kamu diplomasisinin klasik diplomasiden farkı ise gizliliği barındıran diplomasi sürecinin kamu diplomasisi ile açık ve şeffaf bir süreç üzerinden yürütülmesidir (Tuch,1990:3). Uluslararası iletişim çalışmaları yapan akademisyen Gilboa'nın kamu diplomasisi tanımı ise Soğuk Savaş dönemindeki nükleer silahlar ve

ideolojiler arasındaki kritik denge üzerinden olmuştur. Ona göre, kamu diplomasisi tüm insanların fikirleri ve kalplerini kazanmak için bu ideolojiler üzerinden yapılan bir savaştır. Modern anlamda kamu diplomasisi etkenlerini ise iletişim teknolojilerinin dijitalleşmesine yani internet ve küresel haber ağına bağlamıştır (Gilboa, 2008: 55-77).

Kamuoyunun özgür iradelerine ve seçimlerine atf yapılması, onların ikna edilmesi ve elde edilen meşruluğun böylelikle zor kullanmadan sağlanması uzun vadeli bir güç olarak değerlendirilmektedir. Dijital kamu diplomasisinde kitleleri ikna etmek bu bakımdan değerlidir. Hatta Wright daha 1942'de devletlerin dış politika analizlerini yaparken geniş kamuoyu gruplarının ikna edilmesinin artık daha değerli olduğunu, modern toplumun davranışlarının değişimi ve adaptasyonu bakımından daha geniş kapasiteye sahip olduğunu aktarmıştır. Bu ifadeler ile geleceğin modern yapısında uluslararası ilişkilerini bu kamuoyu fikirlerinin etkileyeceği aktarılmıştır (Wright, 1942:1038-1040).

Dijital kamu diplomasisi stratejik bir iletişim sürecini içermektedir. Diyalog kurulması sürecinde bilginin önemli olması ve uygun zamanda etkili kullanılabilmesi gerekmektedir. Bu yüzden veri elde etmek oldukça önemlidir. Çünkü dijital kamu diplomasi yalan beyan, karalama, yanlış bilgi ile yönlendirme gibi süreçleri değil; şeffaf, açık ve abartılmış olabilmekle birlikte gerçek bilgiye dayandırılmalıdır (Rugh, 2014: 77-78). Bu yönleriyle propagandadan ayrılmaktadır.

Propagandadan kamu diplomasisine geçiş sürecinde bilginin içeriği ve gerçekliğinin önemli olması etkili olmuştur. Bu değişimde teknolojik gelişmelerin ve kitlelere ulaşabilmenin etkisi oldukça önemlidir. Örneğin Soğuk Savaş döneminde ABD, iletişim teknolojileri sayesinde SSCB'ye ait Küba'daki füzelerin fotoğraflarını çekerek Avrupa kamuoyuna aktarması için İngiltere'ye göndermiş ve medya aracılığı ile bunların yayılmasını istemiştir (Sugden, 1971: 28-43). Burada kamuoyuna bir kanıt sunularak gerçekleri ortaya döken bir Amerikan imajı çizilmeye çalışılmıştır.

Propaganda reklamcılık, halkla ilişkiler, kamuoyu araştırmaları ile ilgili olarak, bir ulusun radyo veya film gibi medya unsurlarıyla siyasal bir amaç için manipüle edilmesidir (Graham, 2015:17). Propaganda bilginin dikey olarak tek yönlü aktarıldığı bir yöntemdir. Propaganda eyleminde hedef kitleye aktarılmaya çalışılan bilginin gerçekliği sorunlu olabilir (Marlin, 2003:15-16). Yalan haber, karalama ve doğruluğu kesinleşmemiş bir fikrin empoze edilmesi tek yönlü gerçekleştirilir (Manor ve Crilley, 2019: 93, 129). Ancak dijital diplomasi çerçevesinde ele alınan kamu diplomasisi ise aksine karşılıklı bir diyalog sürecine vurgu yapar ve şeffaf olmakla birlikte bilginin doğruluğu öne çıkmaktadır (Bjola ve Pamment, 2019: 10). Dijital kamu diplomasi sürecinde iletişim tek yönlü dikey bilgi aktarımından çift yönlü herkesin herkesten bilgi edinebildiği yatay bir alan üzerinden yapılabilmektedir (Cull, 2013:123-139). Bu da verilerin hızlı ve çok üretimi sorununu doğururken diğer yandan sorgulanabilme kapasitelerini arttırmaktadır. Dolayısıyla uluslararası ilişkiler anlamından dijital kamu diplomasisi için kamuoyu üzerindeki imajın önemli olmasından dolayı gerçek veriye başvurulma zorunluluğu ve yalandan kaçınma ihtiyacı artmaktadır.

Bilginin gerçekliğinin ortaya çıkma süreci her geçen gün kısalmaktadır. Elde edilmeye çalışılan bir politik imaj eğer yalan ve karalama üzerine kurulu bir propaganda ile sağlanmaya çalışılmış ise aksine olumsuz bir imaja dönebilmektedir. Çünkü dijital kamu diplomasi ile artık toplum kanıtları sunulan, gerçekliği belirlenmiş verilere inanmak istemekte ve bu da şeffaf bir diplomasiye zorlamaktadır. Yalan söylemlerin öne çıkması ve dijital platformlarda kargaşa üzerinden veya etkileme üzerinden bu yönde bir ikna süreci yaşanıyorsa bu durum propaganda olarak adlandırılması gerektiği düşünülmektedir (Kruckeberg ve Vujnovic, 2005: 296-304).

Propagandaya başvuru uluslararası politik süreçlerde imaj kaybı öne çıkmaya başlamaktadır. Bu durum ABD 11 Eylül terör saldırıları sonrasında da söz konusu olmuştur (Nye, 2002: 122). Bunlar yine Amerikan imajına olumlu etki yapmamıştır (<https://www.pewresearch.org>). Zaten ardından kamu diplomasisine SSCB döneminde verildiğinden daha fazla önemin artık 2000'lerde yeniden verilmesi gerektiği kabullenilmiştir. Böylelikle kamu diplomasisi bu sefer dijital kamu diplomasisi olarak uluslararası ilişkilerde yeniden öne çıkmıştır.

Dijital kamu diplomasisinde gerçek bilginin, kanıtların ve şeffaflığın önemli olduğunu vurgulayacak daha güncel örneklerden bahsedildiğinde, bu çalışmanın ele alındığında başkanlığı Joe Biden'a tartışmalı bir kriz süreci ile bırakan Donald Trump'ın kamu diplomasisi imajına yer verilmelidir. Trump seçim kampanyası döneminde birçok vaat verdiği Amerikan kamuoyunu olduğu kadar dünya kamuoyunu da ilgilendiren bir başkanlık seçim süreci geçirmiştir. Ancak başkanlık seçimlerini kazanması ardından "yalancı" başlıklı gazete manşetlerin yazılmasına ve dijital mecralarda yalanlarının ortaya dökülmesi ile imaj kaybı yaşanmıştır (<https://www.bbc.com>). Bu durumun anket sonuçlarına göre uluslararası anlamda Amerikan gücüne olumsuz yansıdığı belirtilmiştir (<https://www.pewresearch.org>). Dijital kamu diplomasisinde ikna süreci hem doğru bilgiye dayanarak sağlandığı için hem de dinleme eylemi yaptığı için bu bakımdan propagandanın ve de gözetim eyleminden ayrılmış olmaktadır. Örneğin Brown'a göre, dijital alan üzerinden ele alınan kamu diplomasisi hedef kitlenin inançlarını propagandanın yaptığı gibi karalama ile değil de bu inançları lehine kullanarak kamuoyların kalplerini kazanmayla uygulanmalıdır (Brown, 2003: 91).

Dijital kamu diplomasisinde hedef kitlenin ikna edilmesi için bu kamuoyu grubunun tarihinin, toplumsal yapısının, kültürünün, isteklerinin ve tercihlerinin bilinmesi gerekmektedir. Bunun için de başarılı bir dinleme süreci gerekmektedir (Rugh, 2014: 67-68). Dijital platformlar bu bakımdan oldukça işlevsel ve stratejik kullanıldığında bir güç unsuru olabilmektedir. Bu konuda devletlerin farkındalıkları giderek artmaktadır.

Yabancı kamuoyu gruplarının dış politika için ikna edilmesinin önemli olduğu ve dijital diplomasi bakımından dönüm noktası olduğu söylenebilen Arap Baharı süreci dinleme eyleminin ne derece etkili olduğunu göstermiştir. Kaldı ki siyasi devrimlerle otokrasiler demokrasilere dönüşmekte, dolayısıyla siyasal alana büyüyen bir toplu katılım oluşmaktadır. Bu bakımdan yabancı kamuoylarını belirli bir görüş üzerinde ikna etme durumu; geleneksel politik yaklaşımlar açısından askeri ve ekonomik güç bakımından önemli olan hammaddeye erişim ve coğrafya gibi faktörler kadar değerli olmaya başlamıştır (Gilboa, 2008: 55-77). Klasik diplomasi aktörlerinin yabancı kamuoyunu ikna etmek için bu yeni araçlara adapte

olmasını zorlayarak oldukça önemli olan *dinleme* (anlama) eylemini açık bir platformda yapmalarına olanak sağlamıştır. Yani dijital kamu diplomasisinin oluşmasına zorlanılmıştır.

Sosyal medya uygulamalarının hayatımıza girmesi ve yaygınlaşmasının tetiklediği 2010 yılı Arap Baharı ve 2011 Occupy Hareketi gibi olaylar zamanlama olarak yakın dönemlerde gerçekleşmiştir (Rieger, Pui-Lan, 2012: 2,31,32). Bu olaylar devletlerin farkındalıklarını daha da arttırmıştır. Örneğin İngiltere'nin dijital kamu diplomasisinin giderek değerli olmaya başladığı 2010 sonrası yıllarda bu alana verdiği önem bütçesinden de anlaşılmaktadır. 2013'te sadece tüm devlet kurumlarını tek bir web sitesi üzerinde toplamasına ayırdığı bütçesi 1,1 ile 1,3 pound arasındadır. 2012'de yayınlanan dijital kamu diplomasisi stratejisi belgesinde de (<https://assets.publishing.service.gov.uk>) dışişleri bakanlığının kamu diplomasisi çalışanlarına sosyal medya platformlarından *dinleme* yapmaları konusunda kurallar belirtilmiştir (Pamment, 2016:202).

Dijital kamu diplomasisinde *dinleme* eyleminin etkili kullanılmaya başlaması bahsi geçildiği gibi 2010 sonrası dönemde artmıştır. Çünkü dijital kamu diplomasisinin önemi 11 Eylül saldırıları sonrası kabullenilmiştir. Örneğin ABD'de 2001-2002 yıllarında yürütülen "paylaşılan değerler" projesi hazırlıksız uygulanmaya çalışılmış, yabancı kamuoyunu *dinleme* aşamasının sağlıklı uygulanmadığı görülmüştür. Hatta ABD'nin en kötü kamu diplomasisi olarak değerlendirilmiştir (Cull,2008: 31-54). Bu bakımdan *dinleme* yani yabancı kamuoyunun görüş, fikir, bakış açıları ve meyillerinin anlaşılabilmesi ile farkına varılmayan tehditlerin önceden bilinmesi olanaklı ve değerli görülmeye başlanmıştır (Holmes, 2015:14).

Dijital kamu diplomasisi bakımından *dinleme* eyleminin özellikle sosyal medya platformlarından uygulanmasının önemi ABD dönem başkanı Obama'nın "Kahire Konuşması"na da yansımıştır. Burada İslam Dünyası ile temasa geçmenin gerekliliği vurgulanmış ve bunun dijital platformlarda örneğin sosyal medya veya *bloglar* üzerinden Müslüman ülkelerin kamuoylarının dinlenerek sağlanacağı belirtilmiştir. Hatta konuşma sonrası dijital diplomasi için oluşturulan *Digital Outreach Team* çalışanları tarafından bu Müslüman ülkelerinin önemli dijital platformlarına ziyaretler edilmiş, *bloglar* üzerinden tanıtım yapılarak bu kamuoyu gruplarının görüşleri dinlenmiştir. Böylelikle açık, şeffaf ve rızaya dayalı bir veri elde etme süreci sağlanmıştır (Khatib vd., 2012: 453-472).

Dinleme eylemi buldukları ülkelerde kamu diplomasisi yapmaya çalışan büyükelçilik çalışanları için daha da önemlidir (Rugh, 2014: 97-98). Buldukları ülkelerin hükümetleri ile halkla ilişkiler bakımından rekabet içerisindedirler. Bu rekabet ortamında başarılı bir kamu diplomasisi yapabilmek için dinlemek ve kamuoyunu anlamak gerekmektedir. Buradan elde edilen verilere göre kamuoyunun istekleri kategorize edilecek ve stratejik bir şekilde bu veriler değerlendirilecektir. Bu konuya Çin üzerinden baktığımızda ülkede bulunan ABD diplomatları Çin halkını dinleme ile ihtiyaçlarını tespit etmektedirler. Eğer ki, örneğin, Çin kamuoyu hava kirliliğinden şikâyet ediyor ise ABD büyükelçilik ve benzer kurumsal sosyal medya hesaplarından ABD'nin bazı şehirlerindeki düşük hava kirlilik oranlarının tanıtımı yapılmaktadır. Eğer ki Çin kamuoyu emlak fiyatlarının yüksekliğinden mustarip olduğunu söylüyor ise buna karşılık yine aynı sosyal medya hesaplarından ABD emlak piyasasının avantajları paylaşılmaktadır (Bjola ve Jiang, 2015: 79).

ABD'nin dijital kamu diplomasisi uygulamalarına karşılık rakibi Çin de dijital kamu diplomasisi uygulamalarının propagandanın yerini alması gerektiğini düşünmektedir. Bunun için de propagandada yer almayan dinleme, anlama, empati kurma ve bir bağ oluşturma süreçlerinin kamu diplomasisi ile uygulanması gerektiğini savunmuştur. Çin, Asya'da Amerikan imajını egale edebilmek ve Çin imajını bölgede ve ardından dünyada yükseltebilmek için dijital kamu diplomasisine başvurmaya başlamıştır. Bunun için eğitim, kültür ve dil gibi araçlar kullanılmaktadır (d'Hooghe, 2015: 88). Örneğin 2004'te kurulan Çin eğitim bakanlığına bağlı Konfüçyüs Enstitüsü (The Confucius Institute) bir kamu diplomasisi birimidir (<http://www.confucius.boun.edu.tr>). Burada Çin hükümetinin en önemli önceliği ise dinlemeye ve yabancı kamuoyunun isteklerinin ne yönde olduklarını onlar ile diyalog kurarak öğrenmeye çalışmasıdır. Bu da gizli olmayan bir veri elde etme yöntemi olduğundan stratejiktir de. Bunun için web siteleri üzerinden kamuoyunun uluslararası ilişkilere tepkisi ölçülmeye çalışılmıştır (Rana, 2011: 82).

Diplomatların buldukları ülkelerde yapmış olduğu seçimlerde halk ile iç içe olmaya yönelik bir tercih yapmaları durumunda bunun dış politikaya olumu yansıdığı görülmüştür. Bu süreç dijital platformlardan yapıldığında daha kapsayıcı ve etkili olabilmektedir. Örneğin Yeni Zelanda'da ABD ilişkilerinin kötü olduğu (Cohen, e-makale), Amerikan antipatisinin yükseldiği bir dönemde (<https://www.pewresearch.org>) *dinleme* ve diyalog kurma ile bu durumun tersine çevrildiği görülmüştür. Burada diplomat David Huebner'in başarısından bahsetmek gerekir. Diplomat dinleme eyleminin öncelikli olduğu, halkın istek ve şikâyetlerinin neler olduğunu doğrudan onlardan dinlenildiği bir etkileşim süreci benimsemiştir. 2009'da göreve gelen diplomat blog sayfaları oluşturmuş, dijital stüdyolara öncelik vermiş, web sayfalarından paylaşımlar yapmış, halkın yorumlarını okumuş ve dinlemiştir. Sosyal medya bu bakımdan en önemli araç olmuştur.

Diplomatik açıdan *dinleme* eyleminin önemli olduğunun bir göstergesi sosyal medya hesaplarına yansımıştır. Sosyal medya hesabı olan devlet liderlerinin bu hesaplarına bakıldığında sosyal medyayı daha çok tek yönlü bilgi aktarımı için kullandıkları görülmüştür. Bu platformları kişisel ve kurumsal sosyal medya hesapları olan devlet liderleri için kendilerini takip eden ulusal ve yabancı kamuoyuna bilgi verme ve reklam yapma bakımından bir getiri olabilirken, bu kitleler ile etkileşim kurma bakımından ise çok aktif olmadıkları görülmektedir. Örneğin Twitter'da en çok takipçisi olan hesap bir önceki ABD başkanı Trump'a aittir. Ancak Trump'ın başkanlık döneminde *reply* oranı, yani kamuoyunu dinleme bakımından ele alabileceğimiz kitlelere cevap verme ve etkileşim kurma oranı ise sadece %4'tür (<https://www.twitonomy.com>). Diğer yandan Rus lider Putin'in bir Twitter hesabı dahi yoktur. Rus dışişleri bakanlığı Twitter hesabı ise ABD'den sonra 1 milyonu aşkın takipçi ile en çok takip edilen Twitter hesabıdır (<https://twitter.com>). Bu hesabın *reply* oranı ise %0'dır (<https://www.twitonomy.com>). Bunun gibi çoğaltılabilecek örneklerde görüleceği üzere sosyal medya dijital diplomaside büyük bir paya sahip olmasına ve yabancı kamuoyunu anlamak-dinlemek için büyük bir avantaj sunmasına rağmen devletler tarafından dinleme ve etkileşim bakımından geri planda tutulmaktadır. Daha çok reklam, tek yönlü bilgi aktarımı ve bilgi empoze edebilme ile sınırlı kalmaktadır.

Ayrıca devletler tarafından sosyal medya hesapları daha çok dijital *gözetim* bakımından değerlendirilmektedir.

Dijital kamu diplomasisinde elde edilen verilerin işlenip kategorize edilerek anlamlı hale getirilmesi gerekmektedir. Bu elde edilen veriler belirli bir hedef kitleye özel sunulması ile etkileşime geçilir. Bu da stratejik iletişimi ortaya çıkararak etkileşim odaklı ve propagandadan ayrılan politik uyarlamadır. Kamu diplomasisi faaliyeti hedefin istek ve taleplerine göre ve hatta toplumsal yapısına göre şekillendirilebilir. Dolayısıyla tek taraflı bir tanıtım ardından dinleme ve dinlenen verilerin işlenerek özel hedefe özel iletişim olarak yeni bir sunuma giden süreçte bölünmüştür. Bahsi geçildiği gibi bu dinleme eylemi gizli değil, dikizleme veya gözetim ile değil, hedef kamuoyunun doğrudan kendisinden kendi istek ve şikâyetlerinin alındığı bir süreçtir. Bunun için de itici bir dil kullanmak yerine çekici, yumuşak, ilgili ve insanları anladığını dile getiren bir üslup seçilmelidir. Bu da dijital kamu diplomasisini hem propagandadan hem de çağımızın toplumsal yapısını iletişim olanaklarından dolayı gözetim toplumu olarak algılanmasına sebep olan *gözetim* olgusundan ayırmaktadır. Dinlemek ile dikizlemenin ayrımını bilmek için gözetimin tam olarak ne olduğunu kavramak gerekmektedir.

2. Dijital Gözetim: Dünyayı Dikizlemek

Gözlem yapma, gözetme, gözetleme ve gözetim kavramları birbirlerine vurgusu olan ancak özünde farkları olan kavramlardır. Bu çalışmada ele alınan *gözetim* kavramı, gözetleme ve gözetim arasında birleşmiş bir anlamı içermektedir. Kavramsal olarak ise gizlilik ve baskı vurgusuyla yönetici gücün hiyerarşik yapısına atıfta bulunan bir kavramdır. Yani *gözetim*; üstün bir gücün diğerlerini kontrolü anlamında olan *gözetme* ile onların dikizlenmesi, takip edilmesi anlamında olan *gözetlemenin* birleşmiş bir tanımıyla toplumun izlenilmesi, takip edilmesi, onlardan kategorize edilmek için veri alınması ve bu verilerin güç amacı ile bir üstünlük için saklanıp denetim amaçlı gerekli durumlarda kullanılmasıdır (Fuchs, 2008:80).

Gözetim (surveillance) kavramı 18. yy.' da Bentham'ın ideal hapisane fikri ile ortaya çıkan bir mimari projedir (Bozovic, 1995:1). Bentham bu gözetleme eylemine "panoptikon" adını vermiştir (Bentham vd., 2016:79-80). Hastane, tımarhane, hapisane gibi binaların tek bir güç merkezinden yani gözetleme kulesinden bu binalarda bulunduran kişilerin bir gardiyan tarafından takip edilmesi, dikizlenmesi, kontrol edilmesidir. Foucault (1992) 1975'te keşfettiği Bentham'ın bu projesini siyasi açıdan kavramsallaştırarak "Gözetleme ve Cezalandırma: Hapishanenin Doğuşu" kitabını yazmıştır.

Foucault ile gözetim olgusu, iktidar otoritesi ve birey arasındaki ilişkide, bireyi egemenlik altına alma ve disipline etme olarak ele alınmıştır (Foucault, 1977:135, 160). Buna da genel olarak *iktidarın gözü* tabiri ile çalışmalarında yer vermiştir (Foucault, 1994: 85). Daha sonra bu panoptikon gözetim kavramı uluslararası toplum tanımlamasında ve sosyolojik ilişkileri bakımından güçlü otoritenin diğerlerini disipline etme, kontrol etme ve sistemli takip etme anlamında makro açıdan kullanılmaya başlanmıştır. Bunu da Bauman ve Lyon modern toplum anlamında dijital teknolojileri ele alarak yapmıştır (Bauman ve Lyon, 2013: 12). Bauman'ın "akışkan modernity" dediği panoptikon sonrası (post-panoptical) dönemde artık küreselleşme ile birlikte sınırları aşan ve hareket eden her şey

gözetime girmiştir (Bauman, 2006:10, 11). Ona göre dijital çağda hala panoptikon vardır ve sadece “sayborglaşmıştır” (Bauman ve Lyon, 2013: 16, 70). Bu aşamada devreye dijital iletişim, yani internet girmektedir. İnternet ile artık gözetim dijital hale gelmiş ve baskı, güç, kontrol ve denetim anlamında küresel ölçekte dijital bir gözetim toplumu oluşmuştur.

Gözetim modellerinden sadece biri olan panoptikon bahsi geçtiği gibi sayıca az olan ve gücü elinde tutan iktidarın diğerlerini, yani çoğunluğu tek taraflı gözetimine denir. Mathiesen’in kullandığı “sinoptikon” ise panoptikonun tersine işleyen, çoğun azı izlediği bir süreçtir (Mathiesen, 1997:215-234). Yani sinoptikona göre, insanlar televizyon izleme örneğinde olduğu gibi liderleri veya devlet karar alıcılarını izleyebilmektedir. Günümüz Facebook gibi sosyal medya uygulamaları aslında yardımsever sinoptikon gözetim gibi sunulan ancak kişinin beğeni, arkadaş listesi, seçimleri gibi referanslarına başvurulabilecek ortamlar yaratarak özünde panoptik bir gözetim ile kamuoyların izlendiği, denetlendiği, sistemik takip edildiği bir yapıdır (Bauman ve Lyon,2013: 141).

Dijital gözetim bir hiyerarşi mesajı vermektedir (Haggerty, 2006: 29). Dijital gözetimde gözetimi yapan kaynak, ki bunun uluslararası ilişkiler anlamında hegemon gücü elinde barındıran devlet; askeri, siyasi, ekonomik anlamda üstün olan güçlü devletler olarak düşünülmesi gerek, gözetim altına aldıklarına oranla bir üstünlüğe sahiptir. Zira bu hiyerarşi gözetim yapanın üstünlüğünü sürdürmesi için egemen olmak istediği alandaki kamuoyunu takip ederek, verilerine erişerek, sistemli bir denetime ve kontrole tabi tutarak uygulanır.

Dijital ağlar uluslararası ilişkiler anlamında gözetimin artık “gözetim devleti”, “gözetim toplumu” gibi yeni kavramlarla daha bilinir bir hal almasını sağlamıştır. ABD ulusal güvenlik ajansı (NSA) ve onun “beş göz” denilen ortakları ile yürütülen “kitlesel gözetim” küresel ölçekli bir dijital gözetim alanı oluşturduğunu göstermektedir (Lyon, 2018: 9-15). Beş Göz 1941’de temelleri atılmış UKUSA adı ile İngiltere, ABD, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda’dan oluşan bir elektronik istihbarat işbirliği anlaşmasıdır (Wells, 2020:1-10). Bu anlaşma halen daha başta bu devletler olmak üzere farklı gizli ilişkiler çerçevesinde yürütülmektedir.

Güçlü devletler tarafından dünya toplumunun dijital gözetim ile elde edilen verileri kategorize edilmeye başlanmıştır. Bu bir örgütlenmeyi gerektirmektedir. Bilgiler kategorize edilmediği sürece anlamsız ve karmaşıktır. Örneğin, kimler güvenilirdir kimler güvenilir değildir gibi soruların cevapları için gruplara ayrılmış veriler kullanılır (Lyon, 2018: 9-15).

Verilerin gizlilikle sağlanıp kategorize edilerek anlamlı hale getirilmesi dijital gözetimin bir sonucudur. Örneğin *Cambridge Analytica* olayı buna örnek olabilir. Kullanıcıların kişisel verilerinin Cambridge Analytica’ya satılması ortaya çıktıktan sonra Facebook kurucusu Mark Zuckerberg bir nevi özür dilemiştir (<https://www.theguardian.com>). Dünyanın farklı bölgelerinde devlet kurumlarının önde gelenlerinin veya seçimlerdeki adayların seçim kampanyalarını sosyal medya üzerinden alınan verilerin sayesinde şekillendirdikleri ortaya çıkmıştır (<https://www.youtube.com>). Cambridge Analytica olayında verilerin bu denli gündem olmasının nedeni algı yönetiminde etki edebilmelerinden dolayıdır (Lloyd, 2020:20). Örneğin Facebook üzerinden bir kişinin 68 defa beğeni (*like*) yapması ile siyasi görüşünün %85 tespit edilebilmesinin mümkün olduğu rapor edilmiştir (Ebers ve Nava, 2020:71).

Dijital gözetim büyük bir endüstridir. Dijital gözetim açık ve şeffaf bir şekilde değil, daha çok gizli ve sistematik yapılmaktadır. Devletler ve bireyler izlendiklerini bilseler dahi ne zaman, nasıl, hangi şekilde hangi araçlar ile olduğu açık bir konu değildir. Uluslararası anlamda büyük devletlerle yakın bağları olan küresel teknoloji şirketleri bu sürece dâhil olmuşlardır. Örneğin bu konuda Snowden olayı dijital gözetimin gizli yüzünü ortaya çıkarmıştır. ABD ulusal güvenlik ajansı telefon şirketlerinden müşteri verilerini almış ve bu daha sonra ortaya çıkmıştır. 2013'te ise “büyük beşli” denilen Apple, Google, Microsoft, Amazon ve Facebook'un kullanıcı verilerini devletlerle olan ilişkilerinde kullandıkları gazete manşetlerine yansımıştır (Lyon, 2018,10-11). Bu küresel şirketler devletlerin araçları olarak görülmekte ancak devletlerin boyunduruğunda olmayı ve onların birer dış politika araçları olarak algılanmayı reddetmektedirler (Zuboff, 2019: 385). Küresel meseleleri ulus-devletlerden bağımsız güçleri ile etki edebilmektedirler. Küresel meselelerde artık dijital gözetim konusunda bu şirketlerin kendi inisiyatifleri vardır.

Dijital gözetimin gizlilik barındırmasının ana nedeni güvenlik endişesidir. Devletler rakiplerinin ve güçlerini devirmeye çalışacak güç oluşumlarının önüne geçmesi için kamuoylarının gizli düşüncelerini bilmesi gerekmektedir. Örneğin bir devlet içerisinde kuralları çiğneyen veya hükümeti devirecek muhalif kesimlerin belirlenmesi önemlidir (Marx, 2015:733-741).

Güvenlik odaklı tehditleri önceden algılamak için dijital gözetimin kurumsal mekanizmaları oluşturulmuştur. Devletler gözetim yapmaları ve veri elde etmeleri için özel yazılımlar ve yaklaşımlar benimsemektedirler. ABD'nin *predictive policing* (öngörücü polislik) yaklaşımı buna örnektir. Bu dijital ağ bağlantısı sayesinde elde edilen bilgilerin potansiyel suçluları tespit ettiği bir bilgisayar analizidir (Meijer ve Wessels, 2019:1031-1039).

ABD'nin dijital gözetim için oluşturulan “Tam Gözetim Programı” (TIA) dijital verilerin Pentagon'un sorumluluğunda sağlandığı askeri bir strateji içindir. TIA interneti bir istihbarat kaynağı olarak kullanmaktadır. Bu program senatonun insan haklarına aykırılık gerekçesiyle durdurulmuştur (Harris, 2012, <https://www.nytimes.com>). Ancak ABD'nin ulusal güvenlik ajansının kontrolünde başta Google olmak üzere küresel teknoloji şirketleri ile birlikte gizli bir şekilde devam ettirdiği bilinmektedir (<https://www.nytimes.com>). “İstihbarat Farkındalığı Ofisi” (IAO) ABD'nin diğer gözetim ofislerindedir (Defense Advanced Research Projects Agency Report, 2003). Bu ofis bilgisayar tabanlı olarak sivillerin dijital işlemleri olan verilerin biriktirilmesini sağlamaktadır (Defense Advanced Research Projects Agency, 2002).

PRISM programı ABD'nin internet üzerinden yapmış olduğu gözetim programlarından bir diğeridir (<https://www.britannica.com>). Teknoloji şirketleri ile ABD kurumları arasında yapılan anlaşmalar ile yürütülmektedir. Bu şirketler Microsoft, Google, Yahoo, Facebook, YouTube, Skype ve Apple gibi şirketlerdir. Çünkü PRISM gözetleme programı ABD'nin bu şirketlerin uygulamalarına erişmesi üzerine yapılandırılmıştır. Yukarıda bahsi geçen Snowden bu sayede elde edilen gizli bilgileri gazetelere göndermiştir (Harrow ve Nakashima,2013, <https://www.washingtonpost.com>). Olay küresel bir mesele halini alınca şirketler bu durumu reddetmişlerdir (<https://online.lewisu.edu>). Böylelikle ABD'nin yasadışı şekilde sadece potansiyel suçluları gözetimle sınırlı kalmayıp tüm dünyayı PRISM ile gözetlemesi açığa çıkmıştır.

Dijital gözetimin bahsi geçen gizli, güvenlik odaklı, uluslararası ilişkilerde hegemon aktörün ve güçlü diğer devletlerin hiyerarşisine göre ve sistematik uygulanan yapısı dijital kamu diplomasisindeki dinleme eylemi ile aynı manada değildir. Çünkü dijital gözetim ile dijital kamu diplomasisi sürecinde kamuoylarının verilerinin elde edilmesi, onların neyi, nasıl, neden düşündüklerinin tespit edilmesi ve onları anlamaya çalışmak için doğrudan bu bireylerin kendi ifadelerinin açık platformlarda dinlenilmesi farklıdır.

3. Dijital Kamu Diplomasisi Mi? Dijital Gözetim Mi?

Dijital kamu diplomasisinin yabancı kamuoyunu dinlemesi ile dijital gözetimin dikiz anlayışı amaç ve uygulama bakımından ayırt edilmelidir. Her ikisi de yabancı kamuoyu hakkında veri elde etmeye yönelik politikalar. Ancak elde edilen verilerin sebepleri, uygulama alanları ve yöntemleri değişmektedir. Bu farklılıkların iletişimin karşılıklı olup olmadığı, hiyerarşisi ve gizliliği bakımında ele alınması gerekmektedir. Ortak olan konu ise dijital alanın kendisidir.

Dijital kamu diplomasisinde *dinleme* eylemi monologdan diyaloga götüren önemli bir stratejik etkileşimi doğurmaktadır. İletişim çift yönlü hale gelir. Çünkü dinlemede kamuoyu tarafından dinleyen bir kaynağın olduğu bilinmekte ve baskı unsuru söz konusu olmamaktadır. Devletin iletişimine kamuoyu karşılık verir, böylelikle etkileşim ortaya çıkar. Dijital *gözetimde* ise devlet bir etkileşim yaratmadan sadece hedeften veriyi “dikizlemeye” çalışmaktadır. Tek yönlü ve güvenlik temelli analiz odaklıdır.

Dijital gözetim panoptikonun mantığı itibari ile gardiyanın mahkûmlarını baskı, korku, denetim ve kontrol amacı ile gözetime tabi tutmasındaki hiyerarşide olduğu gibi güçlü devletlerin yabancı kamuoylarını gözetime tabi tutması arasında bir güç ilişkisi vardır. Güçlü, kabiliyetli, imkânı olan egemen güçler bireyleri gözetlerken; bu güçler üzerinde pek de söz hakkı olmayan bireyler takip edildikleri tedirginliği ile yaşamaya başlamıştır. Dijital iletişim sayesinde gözetim altına alınan yabancı kamuoyu grupları güç merkezleri tarafından sayısal verilere indirgenmişlerdir (Dolgun, 2004:55-74). Diğer yandan kamu diplomasisinin dijital etkileşim sürecinde baskıya, denetime ve hiyerarşiye bir atıf yoktur. Aksine yabancı kamuoyu yumuşak diplomasi ile gönüllerine ve kalplerine hitap edilerek ikna edilmeye çalışılır.

İnternet ile toplumlar şeffaflaşmaya başlarken bu kamu diplomasisi için bir alan yaratmıştır denilebilir. Diğer yandan yine internet farklı tehditleri de doğurmuştur. Bu tehditlerden dolayı oluşan güvenlik endişesi dijital gözetimin kaynağıdır. Örneğin terör örgütleri özellikle sosyal medya hesapları olmak üzere interneti bir propaganda aracı olarak kullanmaya başlaması bir risk oluşturmaktadır (Purdy, 2017:12-16). Web siteleri oluşturarak yayınlar yapmaya başlamışlardır (Weimann, 2017, United States Institute Report). Bu durum dijital ağ kullanıcılarının egemen güçler tarafından tek taraflı bir gözetimini gerekli kılmaktadır.

Devletler için açık bir tehdit olmayan kamuoyu gruplarının dijital gözetim ile gizli bir süreç üzerinden takip edilmesi elde edilecek verinin önemine göre değişmektedir. “Demografik filtreleme” denilen toplumun elde edilen verilerin öngörülerde bulunulmasına yardım etmesi dijital gözetimi değerli kılmaktadır. Demografik filtreleme hedef kamuoyunun yaşı, cinsiyeti, dini inancı, sosyo-ekonomik ve eğitim durumu gibi özelliklerinin belirlendiği bir analiz yöntemidir. Bu veriler oy verme potansiyelini gösterebilmektedir (Bjola ve Pamment,

2019:20). Bu süreç dijital kamu diplomasisi bakımından da uygulanması beklenir. Ancak elde edilen verilerin açık erişimli olup olmaması bakımından durum değişmektedir. Kamuoyların zaten kendilerini ifade etmek ve anlaşılacak için ilettikleri mesajların analiz edilmesi ve dinlenilmesi rıza ile sağlanan bir durumdur. Dijital gözetimde ana amaç baskı, kontrol ve denetimdir. Buna karşılık dijital kamu diplomasisinde ikna, rıza ve onay alma hedeflerdir. Elbette ki uluslararası ilişkiler anlamında güç mücadelesi bakımından ilişkiler yürütülmektedir. Dijital gözetim de dijital kamu diplomasisinin dinleme eylemi de en nihayetinde bu hedefe hizmet edecektir. Burada ayırım ise bahsi geçtiği gibi yöntem, süreç ve uygulama bakımındandır.

Sonuç

Dijital gözetim büyük güçlere toplumu disipline edebilmenin bir yolu olarak görülmektedir. Yaşamış olduğumuz dönemde dijital iletişim araçları uluslararası ilişkiler açısından kitlelerle etkileşim kurmak amacıyla ziyade bu kitlelerin gözetim altına alınmasına aracılık etmeye başlamıştır. Dijital kamu diplomasisinin gerekliliği olan yabancı kamuoylarının dinlenmesi, anlaşılması ve onlarla bir bağ kurulması ile dijital gözetim altında tutulmaları ayrıştırılması gereken politik yöntemlerdir.

Dijital kamu diplomasisi gizliliğe ve hiyerarşiye atıf yapmadan razı gelmiş toplumlar ile karşılık diyalog sürecini gerektirirken; dijital gözetim ise hiyerarşi üzerine kurulmuş, gizliliği önemli olan bir tek yönlü veri elde etme sürecidir. Ortak tek nokta dijital alanın kendisidir. Bu bakımdan güncel uluslararası ilişkilerin uygulamalarına bakıldığında dijital gözetimin dijital kamu diplomasisi olgusu ile karıştığı ve aslında gözetim olgusunun daha aktif uygulandığı görülebilir.

Dijital gözetim devletlerin güvenlik endişesi ve güç mücadelesi bakımından öncelik verdiği bir durum olmuştur. Hegemonik güç bakımından üstün gücü olan aktörün diğer aktörlere uluslararası düzenin ve uluslararası örgütlerin işlerliğini sürdürmesi adına dijital bir gözetim uygulaması beklenmektedir. Dijital kamu diplomasisi süreci de stratejik bir üstünlük için yapılmaktadır. Ancak dinleme eylemi kamu diplomasisinin içeriğine göre tam anlamıyla etkin pratiklere dökülememiştir. Kamu diplomasisinin dijital alandaki *dinleme* eylemi ya dijital gözetimin gölgesinde kalarak *gözetimle* sınırlı kalmış ya da etkileşim sağlanamadan dijital propaganda olarak uygulanmıştır.

Dijital gözetimin daha çok öne çıkması, uygulamada kamu diplomasisi için gerekli olan kamuoyu yoklamasının bu yolla sağlandığı algısı oluşmuştur. Ancak kamu diplomasisinde kamuoyu yoklaması açık ve şeffaf bir şekilde doğrudan halkın kendisinden kendi rızaları ile elde edilmelidir. Yani kamuoyu grupları kendi düşüncelerini karşı tarafa zaten iradi olarak aktaracaktır. Ancak dijital kamu diplomasisi ile anlama için dinlemek yerine gözetimin tercih edilmesi devletlerin ağırlıklı olarak yaptığı seçimler olmuştur. Çünkü sosyal medya platformlarının rakamları göstermektedir ki devlet karar alıcıları ve kurumsal hesap sahipleri tek yönlü bilgi aktarımına daha çok ağırlık vermektedir. Kitlelerin bu mecralarda dinlenilmesi ve etkileşim kurulması çok düşük oranlarda olmaktadır. Diğer yandan gözetime hizmet edecek teknolojilere yapılan yatırımların artması ve devletlerin küresel teknoloji şirketleri ile bu yönde anlaşmalar yapmayı öncelikli yapmaları

dijital gözetimin daha baskın olduğunu göstermektedir. Bu da dijital kamu diplomasisini gölgelemektedir.

Kaynakça

- Bauman, Zygmunt (2006). *Liquid Modernity*, (sixth edition) Polity Press, Cambridge.
- Bauman, Zygmunt; Lyon, David (2013). *Akışkan Gözetim*, (Çeviri: Elçin Yılmaz), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- BBC, “Washington Post: Trump günde ortalama 23 yalan söylüyor”, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-48100029>, (Erişim Tarihi: 10.01.2021).
- Bentham, J.; Pease-Watkin, C. ; Werret, S. (2016). Panoptikon gözün iktidarı, (Haz.-Çev: Barış Çoban; Zeynep Özarslan), Su Yayınları, İstanbul.
- Bjola, Corneliu; Pamment, James (2019). *Countering Online Propaganda and Extremism: the 'dark side' of digital diplomacy*, Routledge, New York.
- Bjola, Corneliu; Jiang, Lu (2015). “Social Media and Public Diplomacy”, *Digital diplomacy: Theory and Practice* (Editors: Corneliu Bjola; Marcus Holmes), Routledge Taylor and Frances Group, London.
- Bozovic, Miran; Bentham, Jeremy (1995). *The Panopticon Writings*, (Ed. Miran Bozovic), Verso, London, New York.
- Briggs, Asa; Burke, Peter (2009). *A Social History of Media: From Gutenberg to the Internet* (Third Edition), Polity Press, Cambridge.
- Brown, Robin (2003). “Spinning the War: Political Communications, Information Operations and Public Diplomacy in the War on Terrorism”, *War and the Media*, (Editors: Daya Kishan Thussu ; Des Freedman), SAGE Publications, London.
- Cohen, David (2006). “Kiwis have Turned Sour on Americans”, June 20, , <https://www.csmonitor.com/2006/0620/p07s01-woap.html>, (Erişim Tarihi: 20.06.2020).
- Cowan, G.; Arsenault, A. (2008). “Moving From Monologue To Dialogue To Collaboration: The Three Layers Of Public Diplomacy”, 2008, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Volume 616, No.10, pp. 10-30.
- Cull, Nicholas (2013). “The Long Road to Public Diplomacy 2.0: The Internet in US Public Diplomacy”, *International Studies Review*, Volume: 15, Issue:1, pp. 123–139.
- Cull, Nicholas J. (e- makale), “Public Diplomacy Before Gullion: The Evolution of a Phrase”, <https://www.uspublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase>, (Erişim Tarihi: 12.12.2020).

- Cull, Nicholas J. (2008) "Public Diplomacy: Taxonomies and Histories", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Volume: 616, pp. 31-54.
- D'Hooghe, Ingrid (2015). "China's Public Diplomacy (Volume 10)", *Diplomatic Studies Series* (Editor: Jan Melissen), Brill Nijhoff Press, Leiden and Boston.
- Dean, Kruckeberg; Vujnovic, Marina (2005). "Public Relations, Not Propaganda, for US Public Diplomacy in a post-9/11 World: Challenges and Opportunities", *Journal of Communication Management*, Volume: 9, Issue: 4, pp.296-304.
- Defense Advanced Research Projects Agency Report to Congress Regarding the Terrorism Information Awareness Program, In response to Consolidated Appropriations Resolution, 2003, Pub.L., No. 108-7, (subsection) 111(b), Division M, USA.
- Defense Advanced Research Projects Agency, "Overview Of The Information Awareness Office", North Fairfax Drive Arlington, 1370, VA 22203-1714, August 2, 2002.
- Dolgun, Uğur (2004). "Gözetim Toplumunun Yükselişi: Enformasyon Toplumundan Gözetim Toplumuna", *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 2, Sayı:1, ss. 55-74.
- Ebers, Martin; Nava, Susana (2020). *Algorithms and Law*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Encyclopaedia Britannica, "National Security Agency", <https://www.britannica.com/topic/National-Security-Agency#ref1201263>, (Erişim Tarihi: 20.07.2020).
- Ersöz Karakulakoğlu, Selva; Uğurlu, Ö (2015). *İletişim Çalışmalarında Dijital Yaklaşımlar: Twitter*, (1. Baskı), Heretik Yayınları, Ankara.
- Foreign and Commonwealth Office (FCO) Digital Strategy, (2012). https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/39629/AB_12-11-14_Digital_strategy.pdf, (Erişim Tarihi: 20. 06.2020)
- Foucault, M. (1977). *Disipline And Punish: The Birth Of Prisons* (Translete by Alan Sheridan), Vintage Book, New York.
- Foucault, M. (1992). *Hapishanenin Doğuşu*, (Çev: Mehmet Ali Kılıçbay), İmge Kitapevi, İstanbul.
- Foucault, M. (1994). *İktidarın Gözü*, (3. Baskı), (Derleyen: Ferda Keskin, Çeviri: Işık Ergüden), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Fuchs, Christian (2008). *Internet and Society: Social Theory in the Information Age*, Routledge, New York.
- Gilboa, Eytan (2008) "Searching for a Theory of Public Diplomacy", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Volume 616: Public Diplomacy in a Changing World, pp. 55-77.

- Gilboa, Eytan (2008). "Searching for a Theory of Public Diplomacy", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Volume: 616, Public Diplomacy in a Changing World, pp. 55-77.
- Graham, Sarah Ellen (2015). *Culture And Propaganda: The Progressive Origins Of American Public Diplomacy, 1936–1953*, Ashgate Publishing, Farnham.
- Haggerty, Kevin D. (2006). "Tear down the walls: on demolishing the panopticon", *Theorizing Surveillance: The Panopticon And Beyond*, (Editor: David Lyon), Willan Publishing, Devon.
- Harris, Shane (2012), "Giving In to the Surveillance State", *Newyork Times*, <https://www.nytimes.com/2012/08/23/opinion/whos-watching-the-nsa-watchers.html>, (Erişim Tarihi: 20.07.2020).
- Harrow, Robert O.; Nakashima, Ellen, "US Company officials: internetSurveillance does not indiscriminately mine data", *Washington Post*, 2013, https://www.washingtonpost.com/world/national-security/us-company-officials-internet-surveillance-does-not-indiscriminately-mine-data/2013/06/08/5b3bb234-d07d-11e2-9f1a-1a7cdee20287_story.html, (Erişim Tarihi: 20.07.2020).
- Holmes, Marcus (2015). "Digital Diplomacy And International Change Management", *Digital diplomacy: Theory and Practice* (Editors: Corneliu Bjola; Marcus Holmes), Routledge, New York.
- Khatib, Lina; Dutton, William; Thelwall, Michael (2012). "Public Diplomacy 2.0: A Case Study of the US", *Digital Outreach Team Middle East Journal*, Volume: 66, No: 3, pp. 453-472.
- Konfüçyüs Enstitüsü, http://www.confucius.boun.edu.tr/?page_id=2&lang=tr, (Erişim Tarihi: 06.03.2020).
- Lewis University, "NSA's Surveillance Program: PRISM", <https://online.lewisu.edu/mscs/resources/nsa-surveillance-program-prism>, (Erişim Tarihi: 20.07.2020).
- Lloyd, Ian (2020). *Information Technology Law*, Oxford University Press, Oxford.
- Lyon, David (2018). *The Culture of Surveillance: Watching as a Way of Life*, Polity Press, Cambridge.
- Lyon, David (2018). *The Culture of Surveillance: Watching as a Way of Life*, Polity Press, Cambridge.
- Manor, Ilan; Crilley, Rhys (2019). "The Aesthetics Of Violent Extremist And Counter-Violent Extremist Communication", *Countering Online Propaganda and Extremism: the 'dark side' of Digital Diplomacy*, (Editors: Corneliu Bjola; James Pamment), Routledge, New York.
- Marlin, Randal (2003). *Propaganda and the Ethics of Persuasion*, Broadview Press, Toronto.
- Marx, Gary T. (2015). "Surveillance Studies (2nd edition)", *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, Volume 23, pp. 733–741

- Mathiesen, Thomas (1997). "The Viewer Society: Michel Foucault's Panopticon Revisited", *Theoretical Criminology*, Volume:1, Issue: 2, pp. 215-234.
- Meijer, Albert; Wessels, Martijn (2019). "Predictive Policing: Review of Benefits and Drawbacks", *International Journal of Public Administration*, Volume: 42, Issue:12, pp.1031-1039.
- Melissen, Jan "The Public Diplomacy: Soft Power in International Relations", *The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice*, (Editor: Jan Melissen) Palgrave MacMillan, New York.
- New York Times, "Bush Lets U.S. Spy on Callers Without Courts", <https://www.nytimes.com/2005/12/16/politics/bush-lets-us-spy-on-callers-without-courts.html>, (Erişim Tarihi: 20.07.2020).
- Nye, Joseph S. (2002). *The Paradox of American Power: Why the World's Only Superpower Can't Go It Alone*, Oxford University Press, Oxford.
- Pamment, James (2016). *British Public Diplomacy and Soft Power: Diplomatic Influence and the Digital Revolution*, Palgrave Macmillan, Cham.
- Pew Research Center (2007). "America's Image in the World: Findings from the Pew Global Attitudes Project", <https://www.pewresearch.org/global/2007/03/14/americas-image-in-the-world-findings-from-the-pew-global-attitudes-project/>, (Erişim Tarihi: 10.01.2021).
- Pew Research Center (2020). <https://www.pewresearch.org/global/2020/01/08/little-trust-in-trumps-handling-of-international-affairs/>, (Erişim Tarihi: 10.01.2021).
- Pew Research Center, "U.S. Image Still Poor", March 16, 2004, <https://www.pewresearch.org/global/2004/03/16/survey-report/>, (Erişim Tarihi: 20.06.2020).
- Purdy, Walter, "Radicalization: Social Media and the Rise of Terrorism", Homeland Security Digital Library, 2017, pp.12-16, <https://www.hsdl.org/?view&did=789039>, (Erişim Tarihi:28.05.2017).
- R. Wells, Anthony (2020). *Between Five Eyes: 50 Years of Interlligence*, Sharing, Casemate Publishers, Hawertown.
- Rana, Kishan S. (2011). *21st Century Diplomacy A Practitioner's Guide*, The Continuum International Publishing, New York.
- Rieger, Joerg; Pui-Lan, Kwok (2012). *Occupy Religion: Theology of the Multitude*, Rowman& Littlefield Publishers, Plymouth.
- Rugh, William A.(2014). *Front Line Public Diplomacy: How US Embassies Communicate with Foreign Publics*, Palgrave MacMillan, New York.
- Sugden, Scott (1971). "Public Diplomacy And The Missiles Of October", *Naval War College Review*, Volume: 24, No. 2, pp. 28-43.

- The Guardian, December 2015 <https://www.theguardian.com/us-news/2015/dec/11/senator-ted-cruz-president-campaign-facebook-user-data>, (Erişim Tarihi: 20.07.2020).
- Tuch, Hans N. (1990). *Communicating with the World U.S. Public Diplomacy Overseas*, Palgrave Macmillan, New York.
- Twitonomy, https://twitter.com/MID_RF, (Erişim Tarihi: 15.01.2021).
- Twitonomy, <https://www.twitonomy.com/>, (Erişim Tarihi: 15.01.2021).
- Weimann, Gabriel, “How Modern Terrorism Uses the Internet”, United States Institute of Peace, Special Report, 116, 2017, www.usip.org, (Erişim Tarihi 02.01.2020).
- Wright, Quincy (1942). *A Study of War: Volume: II*, The University of Chicago Press, Chicago, Illinois.
- Youtube, “Cambridge Analytica: Undercover Secrets of Trump’s Data Firm” Channel 4 News, <https://www.youtube.com/watch?v=cy-9iciNF1A>, (Erişim Tarihi: 20.07.2020).
- Zuboff, Shoshana (2019). *The Age of Surveillance Capitalism: The fight for a Human Future at the New Frontier of Power*, Public Affairs Hachette Books, New York.